

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΟΒΔΙΟΥ

ΥΠΟ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Π. ΧΑΣΤΟΥΠΗ

Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

Ἑπομνήματα. C. P. Caspari, *Der Prophet Obadja*, 1842. — C. A. W. Seydel, *Vaticinium Obadjae*, Leipzig 1869 (Diss.). — A. Johannes, *Commentar zur Weissagung des Propheten Obadja*, Würzburg 1885. — J. Bachmann, *Der Prophet Obadja*, 1892. — J. Wellhausen, *Die Kleinen Propheten: Skizzen und Vorarbeiten*, 1898³ (=1963). — K. Marti, *KHC* 1904. — J. Halévy, *Le livre d'Obadia*, *RSEHA* 15 (1907), σ. 165-183. — J. A. Bewer, *ICC* 1911 (1948). — S. O. Isopescul, *Übersetzung und Auslegung des Buches Abdias*, (WZKM) 1914. — H. C. O. Lancheater, *Obadiah and Jona*, 1918. — W. Nowack, *HK* 1922³. — J. Knabenbauer/M. Hagen, *CSS* 1924. — H. Sellin, *KAT*¹ 1929³. — B. Kotal, *Libri prophetarum Amos et Abdiae*, Olmütz 1933. — J. Theis, *HS* 1937. — J. M. Rinaldi, *In Librum Abdiae*, *VD* (1939), σ. 148-154, 174-179, 201-206. — H. Frey, *BAT* 1941 (1963⁵). — S. Goldman, *SoncB* 1948 (1952²). — F. Nötscher, *Echter-B.* — B. Βέλλα, *ΕΠΔ* 3, 1948, σ. 115-130. — J. A. Bewer, *Harper'sB* 1949. — A. Weiser, *ATD* (1950) 1974⁶. — M. Schumpp, *HBK* 1950. — S. Bullough, *CC* 1953 (1969²), σ. 666-668. — D. Deden, *De kleine Profeten I*, *BOT* 1953. — J. Trinquet, *JéruB* (1953) 1960³. — Th. H. Robinson, *HAT* 1954² (1964³). — Th. Laetsch, *The Minor Prophets*, 1956. — J. A. Thompson, *IB* 1956. — R. Augé, *MontsB* 1957. — H. Veldcamp, *Het gezicht van Obadja*, 1957. — A. Deissler, *Clamer-B* 1961. — J. H. Eaton, *Torch-B* 1961. — L. H. Brockington, *PCB* 1962. — S. L. Edgar, *EPC* 1962. — C. A. Keller, *CAT* 1965. — E. G. Kraeling, *Commentary on the Prophets*, 2, 1966. — G. F. Wood, *JBC* 1968. — J. W. Watts, *Obadiah, A Critical Exegetical Commentary*, Grand Rapids/Wm. 1969. — D. W. B. Robinson, *NBC* 1970³. — W. Rudolph, *KAT*² 1971. — H. W. Wolff, *BK* 1977.

Ἄλλα βοηθήματα. N. Peters, *Die Prophetie Obadjas unter-*

sucht und erklärt, Paderborn 1892. — S. Halévy, *Recherches bibliques: Le livre d'Obadia*, RSR 15 (1893), σ. 165-183. — A. Condamin, *L'unité d'Abdias*, RB 9 (1900), σ. 261-268. — J. M. P. Smith, *The Structure of Obadiah*, AJSL (1905/6), σ. 131-138. — H. Bekel, *Ein vorexilisches Orakel über Edom in der Klagehymnenstrophe — die gemeinsame Quelle von Obadja 1-9 und Jeremia 49,7-22*, ThStKr 80 (1907), σ. 315-343. — G. A. Peckham, *An Introduction to the Study of Obadiah*, Chicago 1910 (Diss.). — B. Duhm, *Anmerkungen zu den zwölf Propheten*, Giessen 1911, σ. 87 ἐξ. (=ZAW 31, 1911, σ. 175 ἐξ.) — J. van Gilsse, *Tijdbepaling der profetie Obadjah*, NThT (1913), σ. 293-313. — S. O. Isopescul, *Historisch-kritische Einleitung zur Weissagung des Abdias*, WZKM (1913), σ. 141-162. — Th. H. Robinson, *The Structure of the Book of Obadiah*, JThSt 17 (1916), σ. 402-408. — J. Theis, *Die Weissagung des Abdias*, Trier 1917. — M. Haller, *Edom im Urteil der Propheten*, ZAW 41 (K. Marti-Festschrift, 1925), σ. 109-117. — Β. Ἀντωνιάδου, *Ἡ προφητεία τοῦ Ἀβδιού*, Θεολ. (1926), σ. 343-350. — W. W. Cannon, *Israel and Edom: The Oracle of Obadiah*, Theol. 15 (1927), σ. 129-140, 191-200. — J. Goettsberger, *Einleitung in das Alte Testament*, 1928, σ. 335-336. — W. Rudolph, *Obadja*, ZAW 49 (1931), σ. 222-231. — R. E. Gaebelien, *The servant and the dove: Obadiah and Jonah, their messages and their work*, 1946. — A. H. Edelkoort, *De profetie van Obadja*, NedThT 1 (1946/47), σ. 276-293. — A. J. Freeman, *The Obadiah Problem*, Louisville 1950 (Diss. Southern Baptist Seminary). — M. Bič, *Zur Problematik des Buches Obadja*, VTSuppl 1 (1953), σ. 11-25. — A. Stifter, *Abdias: A. Stifter Studien*, hg. M. Stefl, 1956, σ. 5-104. Βλ. καὶ K. Weinberg, *Biblische Motive in Stifters Abdias: Horizonte*, Emuna 7 (1972), σ. 32-38. — H. Veldcamp, *Het gezicht van Obadja*, 1957. — G. Mennenga, *Obscure Obadiah and his Message*, RefR 12/3 (1959), σ. 24-32. — G. C. Morgan, *The Minor Prophets, The Men and their Message*, 1960. — W. Vollborn, *λ. Obadjabuch*, ἐν RGG³ IV (1960), σ. 1547-1548. — J. Muilenburg, *λ. Obadiah, Book of*, ἐν IBD 3 (1962), σ. 578-579. — E. Olávarrí, *Cronologia y estructura literaria del oráculo escatológico de Abdias*, EstBibl 22 (1963), σ. 303-313. — A. S. Herbert, *λ. Obadja καὶ Obadjabuch*, ἐν BHH II (1964), σ. 1323-1325. — G. Fohrer, *Die Sprüche Obadjas*, ἐν Vriezen-Festschrift, Wageningen 1966, σ. 81-93. — J. Scharbert, *Die Propheten Israels um 600 v. Chr.*, Köln 1967, σ. 480-484. — P. R. Ackroyd, *Exile and Restoration*, London 1968. — É. Bonnard, *λ. Abdias*, ἐν DBVSuppl

8 (1969), σ. 693-701. — (E. Sellin/)G. F o h r e r, Einleitung in das Alte Testament, 1969¹¹, σ. 481-484. — R. A. C o u g h e n o u v, A View of Value from a Servant of Yahweh, RefR 24 (1971), σ. 119-123. — E. L i p i n s k i, λ. Obadiah, Book of, ἐν EJ τόμ. 12 (1972), σ. 1304-1306. — B. D i e b n e r/H. S c h u l t, Edom in alltestamentlichen Texten der Makkabäerzeit, Dielheimer Blätter z. AT 8 (1975), σ. 11-17.— G. F o h r e r, Die Propheten des Alten Testaments, Bd. 3, Gütersloh 1975, σ. 221-225. — O. E i s s f e l d t, Einleitung in das Alte Testament, 1976⁴, σ. 542-544. — O. K a i s e r, Einleitung in das Alte Testament, 1978⁴, σ. 236-238. — R. S m e n d, Die Entstehung des Alten Testaments, 1978, σ. 176. — J. S c h a r b e r t, Sachbuch zum Alten Testament, Aschaffenburg 1981, σ. 391.

α'. Ὁ Προφήτης

Περὶ τοῦ προφήτου Ὁ β δ ι ο ὺ (M: Ὁ β α δ γ λ ᾶ = δοῦλος τοῦ Γραχβέ, O' Ὁ β δ ι ο ὺ ἢ Ἀ β δ ί α ς, V: A b d i a s) οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν ἐκτὸς τοῦ ὀνόματός του (στ. 1).¹ Ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς φερωνύμου προφητείας δύναται τις νὰ εικάσῃ ὅτι ἡ προφητικὴ του δραῖσις, προφανῶς ὡς ἐν Ἱερουσαλήμ λατρευτικοῦ προφήτου, πρέπει νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸ ἀ΄ ἡμισυ τῆς 6ης ἐκ /δος π.Χ. Ἐκ τῆς αὐτῆς προφητείας φαίνεται ὡσαύτως ὅτι ὁ Ὁβδιὸς διὰ τῆς ἐν αὐτῷ βαθέως ἐρριζωμένης πίστεως εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ δικαιοκρίτου Γραχβέ ὑπῆρξεν ἐν τῷ κηρύγματί του σφοδρὸς καὶ ἀκάθεκτος.

Ἄντανακλᾶται δ' ἐν τοῖς λόγοις του ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ δημιουργηθεῖσα ἐν Ἰουδαίᾳ κατάστασις καὶ δὴ ὡς αὕτη ἐπεδεινώθη δι' ἐδωμιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς Ιουδαϊκῆς ἀδυναμίας. Πρῶτερον ἢ ἐναντι τοῦ Ἐδώμ, «ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβ» (στ. 10. Πρβ. Γεν. 25, 24 ἐξ.) καὶ κατ' ἀκολουθίαν φυλετικῶς στενοῦ συγγενοῦς τοῦ Ἰούδα,² στάσις τούτου δὲν ἦτο τόσον δυσμενῆς (πρβ. Δευτ. 2,4 ἐξ. 23,8),³ ὅσον ἐμφανίζεται ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 587 π.Χ. καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐφεξῆς.⁴ Οἱ ἐδωμίται, σύμμαχοι τότε τοῦ Ναβουχοδονόσορος (B' Βασ. 24,2,

1. A. J. B r a v e r, The Name Obadiah — Its Punctuation and Explanation, Beth Mikra 54 (1973), σ. 418-419 (ἔβρ. μετ' ἀγγλ. περιλήψεως).

2. V. M a a g, Jakob - Esau - Edom, ThZ 13 (1957), σ. 418-429. — J. R. B a r t l e t t, The Land of Seir and the Brotherhood of Edom, JThSt 20 (1969), σ. 1-20.

3. K. G a l l i n g, Das Gemeindegesetz in Dt 23, ἐν A. B e r t h o l e t - F e s t s c h r i f t, 1950, σ. 176-191.

4. B. C. C r e s s o n, Israel and Edom. A Study of the Anti-Edom Bias in

κατὰ λίαν πιθανὴν διόρθωσιν τοῦ ἁ ρ ἄ μ εἰς ἑ δ ὶ μ), συνέπραξαν μετὰ τούτου εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰουδα (στ. 11), ἐπεχάρησαν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς (στ. 11-14. Πρβ. Θρήν. 4,21. Ψαλμ. 137,7) καὶ ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῆς περιστάσεως ἔσπευσαν νὰ καταλάβουν τὸ γνωστὸν ὡς Νέγεβ νότιον μέρος τῆς Ἰουδαίας (Ἰεζ. 35,10,12. 36,5). Ἐν ἔτει ὅμως 312 π.Χ. ἡ χώρα τοῦ Ἐδώμ, παρὰ τὰ ἀπρόσιτα κρησφύγετά της καὶ τὴν παροιμιώδη σοφίαν τῶν κατοίκων της,⁵ κατεκτήθη ὑπὸ τῶν ναβαταίων.⁶

β'. Περιεχόμενον τοῦ βιβλίου

Τὸ φερόνυμον βιβλίον σύγκειται ἐξ 21 στίχων, τ.ξ. ἐξ ἑνὸς κεφαλαίου, καὶ κατέχει ἐν μὲν τῇ ἑβραϊκῇ βίβλῳ τὴν τετάρτην θέσιν, ἐν δὲ τῇ μεταφράσει τῶν Ὁ' τὴν πέμπτην, ἐλάσσονος προφήτου. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ἐν τῷ κανόνι θέσις τοῦ Ὀβδιού προϋποθέτει ἐν μὲν τῇ ἑβραϊκῇ βίβλῳ σχετικᾶς παρ' Ἰωήλ (4,19) καὶ Ἀμώς (9,12) ἐκφράσεις, ἐν δὲ τῇ μεταφράσει τῶν Ὁ' πρόταξιν τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ των χρονολογουμένων βιβλίων τῆς πρώτης ἐξάδος καὶ συσχέτισιν ἔνθεν μὲν πρὸς τὸ οὕτω πως συμπληρούμενον Ἰωήλ 4, ἔνθεν δὲ πρὸς τὸν Ἰωνᾶν, ἀντιστοιχοῦντά πως εἰς τὸν ἐν Ὀβδ. στ. 1 πρὸς τὰ ἔθνη ἐξαποσταλέντα ἄγγελον. Δύναται δ' ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος «ἄρασις τοῦ Ὀβδιού» (στ. 1), ἀφορῶσα εἰς προεξαγγελλομένην κατὰ τοῦ Ἐδώμ ἀνταπόδοσιν τῆς πρὸς

Old Testament Religion, Durham/N.C. 1963 (Diss. phil. Duke University). — Τοῦ αὐτοῦ, The Condemnation of Edom in Postexilic Judaism, ἐν Studies in Honor of W. Steinespring, 1972, σ. 125-148. — U. Kellermann, Israel und Edom: Studien zum Edomhass Israels im 6.-4. Jahrhundert v. Chr., Münster i. W. 1975 (Habilitationsschrift).

5. R. H. Pfeiffer, Edomitic Wisdom, ZAW 44 (1926), σ. 13-25. — B. G. Boschi, Sagezza di Edom: Mito e realtà, RivBibl 15 (1967), σ. 357-368.

6. F. Buhl, Geschichte der Edomiter, 1893. — H. Grimme, Der Untergang Edoms, Welt als Geschichte 3 (1937), σ. 452-463. — J. Starcky, The Nabateans, BA 18 (1955), σ. 84-106 (βλ. ἰδίᾳ σ. 86). — M. Noth, λ. Edomiter, ἐν RGG⁸ II (1958), σ. 308-309. — V. Maag, λ. Edom, ἐν BHH I (1962), σ. 366-368. — J. R. Bartlett, The Edomite Kinglist of Genesis XXXVI 31-39 and 1 Chron. I 43-50, JThSt 16 (1965), σ. 301-314. — R. de Vaux, Témán, Ville ou Région d'Édom?, RB 76 (1969), σ. 379-385. — J. M. Myers, Edom and Judah in the Sixth-Fifth Centuries B.C., ἐν Near Eastern Studies in Honor of W. F. Albright, ed. by H. Goedicke, 1971, σ. 377-392. — M. Weippert, Edom: Studien und Materialien zur Geschichte der Edomiter aufgrund schriftlicher und archäologischer Quellen, Diss. Tübingen 1971 (γραφομηχ.). — J. R. Bartlett, The Rise and Fall of the Kingdom of Edom, PEQ 104 (1972), σ. 26-37. — Τοῦ αὐτοῦ, The Moabites and Edomites, ἐν Peoples of Old Testament, ed. by D. J. Wiseman, Oxford 1973 (1975), σ. 229-258. — P. K. McCarter, Obadiah 7 and the Fall of Edom, BASOR 221 (1976), σ. 87-91.

τὸν Ἰούδακ κακοποιίας του καὶ ἔχουσα τὴν κατὰ περιεχόμενον κυρίαν τομὴν ἐν τῷ στ. 15 νὰ διαιρεθῆ ὡς κάτωθι:

Ἐπιγραφή, στ. 1α.

Πρόλογος, στ. 1β.

α'. Ἀπειλητικὸς λόγος κατὰ τοῦ Ἐδῶμ ὡς συνενόχου εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ, στ. 2-14+15β.

β'. Παραμυθητικὸς λόγος, προεξαγγέλλων τὴν ἡμέραν τοῦ Γλαχβέ κρίσις τῶν ἔθνῶν καὶ ἀποκατάστασις τοῦ Ἰσραήλ, στ. 15α+16-18.

γ'. Ἀντιστροφή ἐν ταῖς τύχαις Ἐδῶμ καὶ Ἰούδα, στ. 19-21.

γ'. Γένεσις τοῦ βιβλίου

Ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ὀβδιού, καίτοι ἀποτελουμένῳ ἐξ ἑνὸς κεφαλαίου, ἐγείρονται προβλήματα τόσοσ δυσχερῆ, ὥστε ἡ ἐπίλυσις των δὲν δύναται νὰ ἐπιδιωχθῆ ἄλλως, εἰ μὴ μόνον δι' ἐπιστημονικῆς εἰκασίας. Ἀξία μνείας ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ ἡδὴ ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου γενομένη παρατήρησις, καθ' ἣν τὸ βιβλίον τοῦτο «quanto brevius est, tanto difficilius». Τὰ βασικὰ προβλήματα τοῦ βιβλίου ἔχουν ἀλληλεξάρτησιν καὶ ἀφοροῦν εἰς τὴν ἐνότητά του, τὴν διάρθρωσίν του, τὴν σχέσιν του πρὸς τὴν περικοπὴν Ἱερ. 49,7-22 καὶ τὴν χρονολόγησίν του.

Ἐρευνηταὶ τινεσ, κατ' ἴδιον ἕκαστος τρόπον, ὑποστηρίζουν τὴν ἐνότητα, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν γνησιότητα, ὀλοκλήρου τοῦ βιβλίου (von Orelli, Condamin, Isopescul, Theis, Edelkoort, Aalders, Bič). Οὕτω ὁ Theis φρονεῖ ὅτι τὸ βιβλίον κατὰγεται ἐκ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ἰουδαίου βασιλέωσ Ἰωράμ (851-845 π.Χ.) καὶ ὅτι τότε ἔδρασεν ὁ προφήτης.⁷ Ὁ Edelkoort θέτει τὸν προφήτην καὶ τὸ βιβλίον τούτου εἰς τὰ μέσα τῆς 7ης ἐκ/δος π.Χ. Ὁ Bič⁸ θεωρεῖ τὸ βιβλίον ὡς λειτουργικῶσ διηυρυμένον θέσφατον, ἧτοι λατρευτικὸν δράμα, διὰ τὴν ἐρρτὴν τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεωσ τοῦ Γλαχβέ⁹. Κατ' ἄλλουσ τὸ βιβλίον ἔχει συγκροτηθῆ ἐκ δύο ἢ πλειόνων αὐτοτελῶν τμημάτων, ὧν τοῦλάχιστον τὸ τελευταῖον ἔχει διάφορον τὴν προέλευσιν.

Οἱ ἐν τῷ βιβλίῳ διακρίνοντεσ δύο τοιαῦτα τμήματα, ἧτοι στ. 1-14+15β καὶ στ. 15α+16-21, θέτουν τὸ α' μετὰ τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ θεωροῦν τὸ β' ὡσ προσθήκην, καταγομένην ἐκ μεταιχυμαλωσιακῶν ἢ μακκαβαϊκῶν χρόνων (Wellhausen, Marti, Duhm, Nowack). Κατὰ

7. Πρβ. Π. Ἰ. Μπρατσιώτου, Εἰσχωγῆ εἰς τὴν Π. Διαθήκην, 1937, σ. 458-461.

8. M. Bič, Ein verkanntes Thronbesteigungsfestorakel im Alten Testament, ArOr 19 (1951), σ. 568-578.

9. Πρβ. ἡμετ. Εἰσχωγῆν εἰς τὴν Π. Διαθήκην, 1981, σ. 106.

τὸν Wellhausen τὸ μὲν α' τῶν δύο τμημάτων ἀνήκει εἰς τὸν κατ' αὐτὸν ἐν τῇ 5ῃ ἐκ/δι π.Χ. δράσαντα προφήτην, τὸ δὲ β' εἶναι μεταγενεστέρα προσθήκη. Κατὰ τὸν Scharbert οἱ στ. 1-18 εἶναι προφητικὴ λειτουργία, συνταχθεῖσα ὑπὸ λατρευτικοῦ προφήτου βραχύ τι μετὰ τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατὰ τὸν Bewer καὶ τὸν Augé τὰ δύο τμήματα στ. 1-14+15b καὶ στ. 15a+16-21 ἀνήκουν εἰς τὸν αὐτὸν προφήτην. Κατὰ τὸν Wildeboer καὶ τὸν Thompson τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἐκ προαιχμαλωσιακῆς προφητείας (στ. 1-9) καὶ μεταιχμαλωσιακοῦ συμπληρώματος (στ. 10-21).

Οἱ διακρίνοντες τρία τμήματα, ἦτοι στ. 1-14+15b, στ. 15a+16-18 καὶ στ. 19-21, θέτουν τὰ δύο πρῶτα βραχύ τι μετὰ τὸ 587 π.Χ. καὶ θεωροῦν τὸ γ' ὡς μεταγενεστέραν προσθήκην (Steuernagel, Rudolph, Deden, Eissfeldt, Βέλλας, Wolff, πρβ. Weiser). Κατὰ τὸν Pfeiffer¹⁰ ἐκ τῶν τριῶν τμημάτων τούτων τὸ α' κατάγεται περίπου ἐκ τοῦ 460 π.Χ., τὸ β' περίπου ἐκ τοῦ 400 π.Χ. καὶ τὸ γ' ἐξ ἔτι μεταγενεστέρας ἐποχῆς. Ὁ Sellin διακρίνει τέσσαρα τμήματα, ἦτοι στ. 1-10, στ. 11-14+15b, στ. 15a+16+17a+21 καὶ στ. 17b+19-20 (ὁ στ. 18 ἐκ τοῦ περιθωρίου) καὶ θέτει τὸ α' εἰς τὴν 9ην ἐκ/δα π.Χ., τὸ β' βραχύ τι μετὰ τὸ 587 π.Χ., τὸ γ', δι' οὗ ἐξαγγέλλεται ἡ ἡμέρα τοῦ Γλαχβέ, περὶ τὸ 400 π.Χ. καὶ τὸ δ', δι' οὗ ἐξαγγέλλεται ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ἰσραήλ, εἰς ἔτι μεταγενεστέρους χρόνους. Ὁ Keller διακρίνει πέντε τμήματα, ὁ Fohrer ἕξ, ὁ Oesterley ἑπτὰ καὶ ὁ Robinson ὀκτώ.

Πιθανώτερα ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐκδοχῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν προφητεῖαν τριχοτομοῦσα καὶ εὐρεῖαν ἀπήχησιν εὐρίσκουσα (πρβ. Kaiser), διὸ καὶ ἐνδείκνυται ἐνταῦθα ἐκτενεστέρα ἐξέτασις τῆς. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην τὸ α' (στ. 1-14+15b) καὶ τὸ β' (στ. 15a+16-18) τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ διακρινομένων τριῶν τμημάτων εἶναι πρηνέστερα, ἀλλὰ διαφέρουν ἀλλήλων δι' ἀλλαγῆς τοῦ ὑποκειμένου, τῆς ἀντωνυμίας καὶ τοῦ θέματος. Τὸ α' τμήμα ἀπευθύνεται κατὰ β' ἐνικὸν πρόσωπον πρὸς τὸν Ἐδῶμ, ὅστις τὴν δι' ἐχθρικῆς εἰσβολῆς καταστροφὴν τοῦ Ἰούδα εἶδεν ἐν ἐπιχειρηματικῇ καὶ ὑστεροβουλίᾳ. Τὸ β' τμήμα εἶναι ἐσχατολογικὴ προφητεία, ἀφορῶσα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Γλαχβέ, ἐν ἣ οὗτος θὰ κρίνη τὰ τὸν λαόν Του καταδυναστεύσαντα ἔθνη, πλήττων ἐκ τῆς Σιών ἅπαντα ταῦτα καὶ ἰδία τὸ ἐδωμιτικόν, καὶ θὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν Ἰσραήλ. Τὰ δύο τμήματα ταῦτα συνδέονται διὰ τοῦ στ. 15, οὗτινος τὰ δύο ἡμιστίχια ἀρχικῶς εἶχον ἀντίστροφον τάξιν (Wellhausen). Εἰρήσθω δὲ μετὰ τοῦ Herbert ὅτι ἡ τοιαύτη σύνδεσις ὀφείλεται εἰς αὐτὸν τὸν προφήτην μᾶλλον ἢ εἰς διασκευαστὴν, καθόσον εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ προφήτης ἠθέλησε νὰ διευρύνῃ τὰ στενὰ ὄρια τοῦ περιεχομένου τοῦ α' τμήματος διὰ τοῦ ἐσχατολογικοῦ περιεχομένου τοῦ β'.

10. R. H. Pfeiffer, Introduction to the Old Testament, 1941 (1948²), σ. 584-586.

Οἱ στίχοι 1-10 ἐμφανίζονται μερικῶς καὶ κατὰ διάφορον σειρὰν ἐν Ἱερ. 49,7-22 (᾽Οβδ. στ. 1=Ἱερ. 49,14. ᾽Οβδ. στ. 2=Ἱερ. 49,15. ᾽Οβδ. στ. 3a=Ἱερ. 49,16a. ᾽Οβδ. στ. 4=Ἱερ. 49,16b. ᾽Οβδ. στ. 5=Ἱερ. 49,9. ᾽Οβδ. στ. 6=Ἱερ. 49,10a. ᾽Οβδ. στ. 8=Ἱερ. 49,7. Πρβ. ὡσαύτως ᾽Οβδ. στ. 9a πρὸς Ἱερ. 49,22b). Οἱ εἰς τὰ μέσα τῆς Θης ἐκ/δος π.Χ. ἀνάγοντες ὀλοκλήρον τὸ βιβλίον (Theis κ.ἄ.) ἢ τοὺς δέκα πρώτους στίχους αὐτοῦ (Sellin κ.ἄ.) ἀποδέχονται τὴν γνησιότητα καὶ ἐν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ ᾽Οβδίου ἐξάρτησιν τῆς περικοπῆς Ἱερ. 49,7-22. Ἐν συσχετίσει ὁμοῦ τῶν δύο πρώτων τμημάτων τῆς προφητείας τοῦ ᾽Οβδίου πρὸς τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ ἢ μὲν ἀποδοχὴ τῆς γνησιότητος τῆς περικοπῆς Ἱερ. 49,7-22 συνεπάγεται τὴν ἐκ ταύτης ἐξάρτησιν τῶν σχετικῶν στίχων τοῦ ᾽Οβδίου, ἢ δὲ ἀμφισβήτησις τῆς γνησιότητος ὀλοκλήρου τῆς περικοπῆς ἢ στίχων τινῶν αὐτῆς (Rudolph, Weiser, Keller) ἀγχι εἰς ἀναγνώρισιν ἐξαρτήσεώς της ἐκ τῶν σχετικῶν στίχων τοῦ ᾽Οβδίου (πρβ. Kaiser). Ὁ Bekel καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Wolff φρονοῦν ὅτι ἡ διάφορος σειρὰ τῶν στίχων ὀφείλεται οὐχὶ εἰς ἐξάρτησιν τοῦ ἐνὸς ἐκ τοῦ ἐτέρου κειμένου ἀλλ' εἰς προφορικὴν παράδοσιν προφητικοῦ τινος κατὰ τοῦ Ἐδῶμ λόγου, καταγομένου ἐκ τῶν ἐτῶν 594-587 π.Χ., καθόσον ὁ στ. 3 τοῦ ᾽Οβδίου (πρβ. Ἱερ. 27,3) φαίνεται ὅτι ἀφορᾷ εἰς μεταξὺ τῶν ἐτῶν τούτων ἀποχώρησιν τοῦ Ἐδῶμ ἐκ τινος ἀντιβαβυλωνιακῆς συμμαχίας, καὶ ὅτι ὁ ᾽Οβδίου, προφανῶς ὡς λατρευτικὸς ἐν Ἱερουσαλήμ προφήτης, παρέλαβεν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ πενθίμου ἐπετείου ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ ναοῦ μετὰ τὸ ἔτος 587 π.Χ. (πρβ. Ζαχ. 7,3 ἐξ. Θρήν. 4,21), τὸν ἤδη ὑπάρχοντα κατὰ τοῦ Ἐδῶμ λόγον καὶ προσήρμοσε τοῦτον εἰς τὴν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. Πάντως ἐν τοῖς συγχρόνοις ἡμῶν ἐρευνητικοῖς κύκλοις ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἡ περικοπὴ Ἱερ. 49,7-22 δὲν ἔχει ἱεραμεῖον τὴν προέλευσιν.

Ἡ κατὰ τὸν Sellin κ.ἄ. προέλευσις τῶν στίχων τούτων, καὶ ἰδίᾳ τῶν 1-7, περίπου ἐκ τοῦ 800 π.Χ., τ.ἔ. ἐκ τῆς βασιλείας (801-787 π.Χ.) τοῦ Ἀμασίου (πρβ. Β' Βασ. 8,20-22. 14,7. Ψαλμ. 60,1-14), περὶ ἧς ἔχεται τὴν περὶ τὰ μέσα τῆς Θης ἐκ/δος π.Χ. ἀποστασίαν τοῦ Ἰούδα καὶ βασιζομένη ἐπὶ τοῦ ὅτι οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν, προσκόπτει εἰς φράσεις δυναμένας νὰ ὑποδηλοῦν σχέσιν πρὸς τὰ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ γεγονότα (πρβ. στ. 1: πρόσκλησις πρὸς «τὰ ἔθνη», στ. 5: ἐξομοίωσις πρὸς «ληστὰς», στ. 7: ὑπαινιγμὸς ἀφορῶν πιθανῶς εἰς τοὺς βαβυλωνίους συμμάχους τοῦ Ἐδῶμ). Οὕτω ἢ πρὸς τοὺς στ. 11-14 συσχετίσις τῶν στ. 1-10 καθιστᾷ πιθανὴν τὴν βραχὺ τι μετὰ τὸ 587 π.Χ. σύνταξίν των. Λαμβάνων δὲ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ δι' αὐτῶν ὑποδηλουμένη κατάστασις εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἐν Ἱεζ. 25. 12-14. 35,5. Θρήν. 4,21-22. Ψαλμ. 137,7 περιγραφομένην καὶ ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους στίχους τῆς προφητείας ἡ χρονίζουσα ἀνταπόδοσις ἐπίκειται, δύναται

νά δεχθῆ ὅτι τὸ ἐκ τῶν δύο πρώτων τμημάτων συγκείμενον κύριον μέρος τοῦ βιβλίου κατάγεται ἐκ τῶν πρώτων χρόνων τῆς μετὰ τὸ 587 π.Χ. αἰχμαλωσίας, ὅτε οἱ ἔδωμιῖται ἐκαρπώθησαν τὴν πτώσιν τοῦ Ἰούδα.

Τὸ γ' τμήμα (στ. 19-21), διατυπούμενον ἐν πεζῷ λόγῳ καὶ προφανῶς ὄν μεταγενεστέρα προσθήκη, περιέχει ὑπόσχεσιν περὶ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Γλαχβέ κυριαρχίας τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ εὐρέως ἐκτεταμένης χώρας, περιλαμβανοῦσης καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Ἐδώμ· ὁ Ἰσραὴλ θὰ ἐπανακτήσῃ ὀλόκληρον τὴν χώραν του, καὶ δὴ ἐκτεινομένην εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ἰδανικῆς βασιλείας τοῦ Δαβιδ ὄρια, καὶ οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ θὰ ἐπιστρέψουν ἐξ ἄλλων τε τόπων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἐν Λυδία Σάρδεων (ἔβρ. Σεφαράδ).¹¹ Ἡ μνεῖα τῆς πόλεως ταύτης καθιστᾷ πιθανὴν τὴν ἐκ τῆς περσικῆς περιόδου προέλευσιν τοῦ τμήματος τούτου (Herbert).

δ'. Θρησκευτικὴ σπουδαιότης

Τὸ βιβλίον τοῦ Ὀβδιού ὡς ὅλον τι ἀνήκει εἰς τὸ φιλολογικὸν εἶδος τῶν «κατὰ τῶν ἔθνῶν προφητειῶν».¹² Τοιαῦται προφητεῖαι εἶναι συνήθεις παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν προφητῶν (πρβ. ἰδίᾳ Ἡσ. 13—23, Ἱερ. 46—51 καὶ Ἱεζ. 25—32). Παρὰ τῷ Ὀβδιού, τῷ Ναούμ, τῷ Ἀββακούμ καὶ τῷ Ἱερεμία αποτελοῦν σωτηριώδη ἀγγελίαν διὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις (πλὴν τοῦ Ἀμώς) προφήταις, παρ' οἷς δὲν τεκμηριοῦται ἡ θεία καταδίκη τῶν ἔθνῶν ἐξυπακούεται ἡ τὴν διαθήκην προϋποθέτουσα γενικὴ ἀντίληψις τῆς Π. Διαθήκης ὅτι οἱ ἔχθροὶ τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι ἐν ταῦτῳ ἔχθροὶ τοῦ Γλαχβέ. Ἐξαιρέσιν ἀποτελεῖ ὁ Ἀμώς (πρβ. Ἀμ. 1,3—2,16 καὶ δὴ τὰ ὡς γνήσια ἀναγνωριζόμενα χωρία 1,3-8,13-15. 2,1-3,6-9,12-16), παρ' ᾧ τεκμηριοῦται σαφῶς ἡ θεία καταδίκη ἔθνῶν τε ἅμα καὶ Ἰσραὴλ καὶ οὕτω ἐξαιρέται ἡ ἀμερόληπτος κρίσις τοῦ Γλαχβέ.

Μετὰ ὅμως τὴν ἐν ἔτει 587 π.Χ. καταστροφὴν καὶ τὴν διὰ ταύτης δημιουργηθεῖσαν διὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ δυσμενεστάτην κατάστασιν, γνωστὴν ἰδίᾳ ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Θρήνων, ἡ θεία τιμωρία κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν ἀτιμωρησίαν τῶν ὀλετηρίων ἔθνῶν ἐφαίνετο ὑπέρμετρος καὶ ἐν ταῦτῳ ἐναντιομένη εἰς τὴν πρὸς τὴν διαθήκην συνδεομένην ἐπαγγελίαν (Γεν. 12,2 ἐξ. 15,18-20. 17,8. Ἐξ. 3,8. Ἱησ. Ν. 1,6. Ψαλμ. 2,7 ἐξ. κ.ά.). Ὁ Ὀβδιού, συνεχιστὴς ὢν τοῦ κηρύγματος τῶν λατρευτικῶν προφητῶν (πρβ. Ναούμ καὶ

11. J. Gray, *The Diaspora of Israel and Juda in Obadiah v. 20*, ZAW 65 (1953), σ. 53-59. — W. Kornfeld, *Die jüdische Diaspora in Ab. 20*, ἐν *Mélanges bibliques en l'honneur de André Robert*, 1957, σ. 180-186. — E. Lipinski, *Obadiah 20*, VT 23 (1973), σ. 368-370.

12. Ch. Schmerl, *Die Völkerorakel in den Prophetenbüchern des Alten Testaments*, 1939 (Diss.).

Ἀββακούμ), προαναγγέλλει τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐπηρμένου ἐχθροῦ (ἐν προκειμένῳ τοῦ Ἐδῶμ) καὶ παραμυθεῖται τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐκ πρώτης ὄψεως οἱ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ δριμεῖς λόγοι του φαίνονται ὅτι ἔχουν ἔντονον ἐθνικιστικὸν χαρακτήρα. Ἀλλ' ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις τοῦ λαοῦ του, κατανοεῖται ἡ χολώδης σφοδρότης των. Ἐξ ἄλλου εἶναι καταφανές ὅτι ὁ Ὁβδιὸς δὲν κηρύττει τὸ κατὰ τοῦ Ἐδῶμ μῖσος ἀλλὰ τὴν τοῦ κακοῦ τιμωρὸν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, διατρανῶν οὕτω τὴν βαθεῖάν του πίστιν εἰς τὴν ὑπὸ Τούτου δικαίαν διακυβέρνησιν τοῦ κόσμου. Ἡ διὰ παραπτωμάτων τοῦ Ἰσραὴλ διασάλευσις τῆς διαθηκῆς τάξεως ἐπάγεται οὐχὶ κατάλυσιν ἀλλ' ἀνάσχεσιν πάσης πρὸς τὴν διαθήκην συνδεομένης ἐπαγγελίας καὶ ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐνοχὴν τιμωρίαν, ἣν ὁ Θεὸς ἐπιβάλλει χρησιμοποιοῦν ὡς ἐκτελεστικά ὄργανα τὰ αὐτοπροαιρέτως ἐπιδιώκοντα τὸ κακὸν ἔθνη. Τούτων ὅμως ἡ ἀπανθρωπία, ὑποτυπούμενη διὰ τοῦ χαρακτηριστικῶ παραδείγματος τοῦ Ἐδῶμ, θὰ ἔχη ὡς τίμημα τὴν καταστροφὴν των, ἥτις καὶ θὰ σημάνη τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὴν φορὰν ταύτην ὄργανον τῆς θείας οἰκονομίας θὰ εἶναι ὁ Ἰσραὴλ, εἰς οὗ τὸν θεάρεστον βίον θὰ συμπεριληφθοῦν καὶ τὰ ἔθνη, ἐστερημένα τῆς ἐχθρικῆς των αὐτοτελείας. Ὡς δὲ δηλοῖ ἡ τελευταία φράσις τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν βιβλίου, δυναμένη νὰ θεωρηθῇ ὡς κλεῖς πρὸς κατανόησιν τῆς βλης ἐν αὐτῷ προφητείας («καὶ ἔσται τῷ Κυρίῳ ἡ βασιλεία»), ὁ νῦν δεινῶς χειμαζόμενος λαὸς τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἐν τέλει θὰ γνωρίσῃ εἰρηνικὴν συν-ὑπαρξιν μετὰ τῶν ἐθνῶν, διησφαλισμένην οὐχὶ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἐξουσίας ἀλλ' ὑπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

ε'. Τὸ βιβλίον ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ

Ἐκ τῶν εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ὁβδιοῦ (καὶ γενικώτερον εἰς τὸ δωδεκαπρόφητον) ὑπομνημάτων παλαιῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων καὶ συγγραφέων σφύζονται τὸ τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας (MPG 66), τὸ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας (MPG 71), τὸ τοῦ Θεοδώρητου Κύρου (MPG 81) καὶ τὸ τοῦ Ἱερωνύμου (MPL 25). Πρβ. ΠΔΘ' τ. 22 (1963), σ. 195-211.

στ'. Κείμενον

Τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον τοῦ βιβλίου τοῦ Ὁβδιοῦ δὲν ἔχει ἐξ ὀλοκλήρου παραδοθῆ ἐν καλῇ καταστάσει. Ἐνιαχοῦ εἶναι τοσοῦτον παρεφθαρμένον, ὥστε παραμένει ἀβέβαιον. Βοήθειά τις εἰς ἀποκατάστασιν αὐτοῦ παρέχεται ἔνθεν μὲν διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' καὶ τῶν λοιπῶν παλαιῶν μεταφράσεων, ἔνθεν δὲ διὰ τῶν παραλλήλων στίχων Ἱερ. 49,7-22, καίτοι οὗτοι δὲν εὐρίσκονται ἐν καλλιτέρᾳ καταστάσει. Ἡ διὰ τῶν μέσων τούτων ἐπιχειρουμένη ἐν

κριτικοῖς ὑπομνήμασιν ἀποκατάστασις τοῦ ἐβραϊκοῦ κειμένου ἀφορᾷ ἰδίᾳ εἰς τοὺς στίχους 1 (ἀνάγν. שמעתי 'Ιερ. 49,14, O' ἀντὶ שמענו. Πρβ. ὅμως Wolff), 5b (γλῶσσα, πρβ. 49,9), 7 (ἀνάγν. לחמיך O'L, Σ, T, V ἀντὶ לחמך), 13 (ἀνάγν. יד תשלח T ἀντὶ תשלחנה, 17 ἀνάγν. מורישיהם T, V ἀντὶ מורישיהם), 19 (ἀνάγν. בני עטון O' ἀντὶ בנימן. Πρβ. ὅμως Wolff) καὶ 21 (ἀνάγν. נושעים ἢ מושעים O', 'A. Θ, Π, T ἀντὶ משעים).